

LBRIS

We know
books

LILI CRĂCIUN

Codicilul

EDITURA PENTRU ARTĂ ȘI LITERATURĂ
București, 2024

Cornel Suceveanu nu intrase de ani buni în căsuța din spatele casei mari din Otopeni. Nu iubise proprietatea străbunicilor lui. „Nici aia din față nu e mare căcat, dar asta?! O bojdeucă vai de capul ei, un fel de magazie amărâtă“, a strâmbat el din nas în după-amiaza în care s-a întors de la notar, furios pe anul în care dosarul succesoral avea să fie suspendat. Un pat îngust cu tăblia din fier, o aparență de dulap mâncat de cari, pe perete un tablou înrămat din care îl privea chipul prăfuit al unei Daniele tinere, iar într-un colț un scrin negru, mirosind a mucegai. Înăuntru nu era decât un album rufos, plin de praf și de fotografii îngălbenite. „Prostii de-ale idiotului... Cine dracu' mai ține azi albume sau fotografii înrămate?! Căcaturi... Chem zilele astea constructorii să arunce tot, să dărâme coșmelia și să construiască o terasă mișto, unde să chefuiesc și să beau cu prietenii“, a mormăit el, apoi a ieșit nepăsător,

cu gândul doar la blestemata de clauză testamentară care-i dăduse peste cap toate planurile.

I diotul avea un nume, Titi Suceveanu.

La douăzeci de ani, Titi Suceveanu venise în București dintr-un sat pescăresc de pe malul Dunării, o localitate izolată de apă, pierdută printre stuf, noroi și sărăcie. Adolescentul chipeș, subțirel și înalt făcea furori printre fete cu părul lui castaniu, pieptănat pe spate, care îi lăsa fruntea liberă. Doi ochi mari și albaștri, cu gene întoarse, mai degrabă feminine, priveau în jur cu timiditate, dar și cu o candoare amestecată cu o curiozitate rușinoasă, în care zăreai vagi sclipiri de șmecherie. Visa să lucreze într-un restaurant uriaș, elegant. Nu îi plăcea la nebunie meseria de chelner, nu-și alesese profesia din pasiune, dar știa că, într-un asemenea loc, bacșișurile erau grăse și puteai ciuguli din bunătățile pe care le gătea bucătarul.

Cu toate că era singur la părinți, Titi fusese un copil chinuit. Lipsurile și nevoile erau singurele averi care înconjurau familia Suceveanu din Somotei. Cu o mamă casnică și un tată pescar, copilul văzuse carne doar de Crăciun și de Paște, și nici atunci să se sature. Cel mai adesea primea de mâncare un coltuc de pâine goală sau, în cel mai bun caz, mângălit cu un strat abia vizibil de magiun de prune. Peștele, pe care taică-său îl prindea la voloc pe canale, era vândut pe bani, atât de necesari pentru energia electrică, o butelie sau o sticlă de ulei,

dar și pentru pătura de țuică fără de care ziua părea insuportabilă în singurătatea ce vuia în satele Deltei.

Mereu îi fusese foame. De mic avea coșmaruri ce se repetau noapte de noapte: visa munți de mâncare, vedea perindându-se prin fața ochilor tăvi cu felurite bucate, însă nu putea ajunge la ele. Mese încărcate cu fel de fel de bunătăți îi chinuiau somnul și dispăreau când întindea mâna înspre ele. Ziua visa cu ochii deschiși: voia să ajungă cineva mare, important, să se îmbogățească rapid și să-și permită atât de multă mâncare, încât să-i fie și greață să guste din farfurie.

După ce a ajuns în Capitală, coșmarurile au devenit reale și chiar mai cumplite decât în vis. Timp de câteva săptămâni, a umblat disperat după o slujbă.

Înarmat cu diploma – care atesta că terminase liceul de alimentație publică – și cu o scrisoare de recomandare de la micuțul restaurant din Tulcea unde lucrase, a bătut la ușile tuturor restaurantelor mari, apoi le-a luat la rând și pe cele mai mici, neocolind nici crâșmele soioase de cartier, unde muștele roiau mai ceva ca în birtul din sat. Nimeni nu avea nevoie de chelner, nimeni nu-l voia. Șefii de local strâmbau din nas când se uitau la experiența lui, iar localul unde lucrase nu inspira mare încredere.

Strângea din dinți și nu renunța, convins că Bucureștiul era locul unde s-ar fi putut realiza, deși trăia ca un cerșetor în Gara de Nord din te miri ce, înfulecând resturile lăsate pe mese de călătorii grăbiți, spălându-se în

chiuveta din toaleta gării, mereu atent să nu-l prindă paznicii. Dormea pe o bancă din lemn, rezemat de geamantanul vechi din carton.

Într-o seară, s-a apropiat de el un tip tânăr, blond și musculos.

— Titi? Tu ești, mă? Titi, băiatul Mariei și al lui Gheorghe Suceveanu din Somotei? l-a întrebat, zâmbind mirat, bărbatul îmbrăcat cu un costum din stofă de calitate și cu o geantă din piele pe umăr. Nu te speria, copile, nu vreau să-ți fac niciun rău. Mă cheamă Vasile Afloarei și sunt din sat cu tine. Dumnezeuule, cum arăți! Ce faci în București, băiete?

Câteva secunde, Titi Suceveanu l-a privit suspicios. Nu-l cunoștea. Însă hainele bune, zâmbetul și vorba dulce l-au cucerit. „Omul e realizat, se vede după costumul fin. Poate că el este norocul meu.“

— De unde din satul meu? l-a iscodit el cu ultima rămășiță de neîncredere.

— Stau pe lângă ponton, unde acostează pasagerul de Sulina. Chiar lângă biserică. Poate tu nu mă știi, sunt cu câțiva ani mai mare, dar ai tăi îmi cunosc familia, mă știi și pe mine, iar maică-ta vorbește de multe ori cu mama la slujba de duminică. Mai bine zi-mi ce faci în Capitală și cum te pot ajuta. Se vede de la o poștă că nu o duci prea bine.

Impresionat de povestea lui, spusă cu voce joasă și cu o lacrimă în colțul ochiului, Vasile Afloarei n-a stat pe

gânduri. Îi plăcea adolescentul, era frumos și avea o can-doare în ochi care te cucerea de la prima privire. A pus o vorbă bună la șefii lui mai mari și Titi Suceveanu, taman când, din disperare, se gândea să părăsească Bucureștiul și să se întoarcă acasă, a început munca la unul dintre faimoasele restaurante ale Capitalei, unde mai vârstnicul lui consătean ajunsese deja chelner.

Era băiat bun la toate: debarasa mesele, făcea curat în sală după ce se închidea restaurantul, spăla vasele sau pe jos, descărca marfa. Nu era nemulțumit, un blid de mâncare se găsea întotdeauna în bucătărie, însă nici nu deborda de fericire; visul de a ajunge mare, important și bogat părea iluzoriu, îndepărtat, o himeră care își bătea joc, distrându-se pe socoteala lui.

Chiar dacă nu terminase decât un liceu, Titi Suceveanu era isteț. Încă din primele zile s-a prins că, mai mult decât la vechiul lui loc de muncă, la Danubius trebuia să se dea bine pe lângă oaspeții de vază ai restaurantului sau pe lângă șefi. A învățat să-și plece spatele, să fie serviabil, mios, mereu zâmbitor, să nu crâcnească nicio dată, chiar dacă vreun șef era nemulțumit fără motiv, să facă mai mult decât i se cerea, să fie ochi și urechi la tot ce se vorbea în jur, să nu cârtească la sarcini grele, deși, nu de puține ori, îi venea să înjure.

După câteva luni, tot cu ajutorul discret al lui Vasile Afloarei – care părea să aibă o slăbiciune aparte pentru mai tânărul lui consătean –, Titi Suceveanu a ajuns

ajutor de chelner. La luarea deciziei a contat mult și faptul că era un băiat frumos și citit și putea să converseze cu clienții folosind un limbaj elevat, pe care nu-l prea auzai între chelneri, iar zâmbetul nu-i părăsea nicio dată obrazul. În plus, era discret și avea puterea și ambiția să muncească oricând și oricât, fără să se plângă.

Clienții restaurantului Danubius nu erau fitecine, adunați de ici, de colo, ori mușterii săraci, fără bani. Întâlneai la mese numai ștabi de partid, oameni grei și cu funcții importante, securiști și milițieni cu multe stele pe umeri. Aproape toți arătau ca niște mingi de fotbal vechi și roase. Aroganți și infatuați, veneau însoțiți de pipițe sumar îmbrăcate, machiate strident, cu vocile dogite de alcool și tutun. Se instalau în separeuri, ascunși de restul meselor din local. Bărbații, coborând parcă din coșmarurile lui Titi, mestecau hulpav hălci de carne și beau vedre de vin sau goleau sticle de șampanie, iar duduile, ametețe de băutură și de complimente deocheate, râdeau ascuțit, bolnav, legănându-se lasciv pe genunchii lor.

— Nea Vasile, repeta Titi Suceveanu ca un patefon stricat, eu am să ajung bogat într-o zi. Mai bogat decât ăștia, scrâșnea el din dinți în timp ce le zâmbea, zaharisit, clienților. Nu știu cum, dar va veni ziua când voi fi și eu în rândul lor.

— Mă, băiatule, ce prostii mai spui și tu! Banul e ochiul dracului, ascultă la mine, îi dădea Vasile Afloarei lecții de modestie și morală creștinească. Nu banii sunt cei mai

IRDIS | We know books

importanti în viață. Și... să nu uit, de ce-mi tot zici nene? Nu-s atât de bătrân, am doar zece ani mai mult decât tine.

— Lasă, lasă, nici dacă ești sărac nu trăiești ca în rai. Cât despre nene, îți spun așa din respect, nu te supăra. Dacă nu erai mata, umblam prin gunoaie ca să găsec o bucată de pâine. Sau, cine știe, mă găsea Miliția mort prin vreun șanț, ucis de drogații și bețivii din gară.

— Auzi, Titi, dacă tot ai adus vorba, ți-ai găsit gazdă sau dormi tot în magazia din spate? E drept că eu te-am lăsat acolo, însă nu pentru totdeauna. A fost o necesitate, o urgență, am înțeles. Dar știi și tu cum e, restaurantul ăsta e cu ștaif, aici vin numai oameni mari, importanti. Iar dacă ne află șeful cel mare... ne dă afară pe amândoi. Apoi putem să ne luăm de mână și să mergem împreună la căutat în gunoaie.

— Pfii, am uitat! Mi-am găsit de aproape o lună. A fost un adevărat noroc, nene, chiar dacă e destul de departe de slujbă. Departe, departe, da' chirie mică, mă avantajează. Am văzut un anunț într-un ziar, am sunat, m-am dus până acolo și proprietarii au fost de acord să-mi închirieze.

— Unde, copile?

— Stau în Otopeni, într-o casă cu grădină. Au o cameră undeva în spatele curții. Probabil a fost cândva magazie și au transformat-o. E mică, joasă, veche, din bârne, însă nu mă plâng. E chiar foarte bine, pot să visez că sunt la casa mea, fiindcă această construcție e separată și destul de

departe de casa mare, unde locuiesc bătrânii. Am și intimitate, între mine și proprietari se află o mică livadă de pomi fructiferi, străjuită de trandafiri. Există și o băiță unde abia mă întorc, încropită dintr-un hol mic de la intrare. Bucătărie nu are, dar nici nu-mi trebuie. Un pachet, cu ce rămâne de mâncare, ne lasă șeful să luăm când ieșim din tură. Sau mâncăm aici, înainte să plecăm.

— Otopeni? Hmm, cam departe. Greu cu naveta, cu drumul, uneori stăm până târziu și n-or mai fi autobuze, va trebui să mergi pe jos. Dar, să nu critic, față de unde te-am găsit... pentru început e bine. În Capitală, chiriiile sunt tare scumpe. Sunt oameni buni proprietarii?

— Buni, nene, n-ai ce să le reproșezi. Doi bătrânei liniștiți. Pensionari. Nu știu ce au fost la viața lor, da' sunt ciudați rău, par tare porniți pe comuniști, exact pe de-alde ăștia de ne umplu nouă separeurile în fiecare seară, cu curviștinele lor cu tot.

— Ai grijă ce vorbești, Titi. Mai puțin cu bârfa, cu revolta. Ai grijă aici, ai grijă acasă. Să nu pară liniștiți bătrâneii și să fie cine știe ce pui de... știi tu. Vezi-ți de treabă, nu discuta lucruri care nu te privesc, nu te băga în vorbă prea mult, nu căuta zăzanie. ăștia de sus au ochi peste tot și-s ai dracului, băiete, răzbunători, nu te poți pune cu ei. Uneori e mai bine să nu spui nimănui ce ai în gând, să nu povestești ce este în mintea ta sau ce îți dorești. Este singurul mod în care poți să te păzești de un tăvălug care te poate distruge.

Titi a dat din mână. „Sperios mai e și nea Vasile, vede numai dușmani.“

Mițise. Aflase cine erau bătrânii care-i închiriaseră odăița, dar se ferise să-i povestească tot ce știa. Erau informații calde, neașteptate, unele de-a dreptul șocante. Îi dădeau de gândit. Voia să le rumege, să le analizeze, convins că, mai devreme sau mai târziu, aveau să-i folosească. Nu voia ca Vasile Afloarei, chiar dacă era singurul om care-l ajutase, să știe ce-i trecea prin minte. Exact cum îl sfătuisese, ținea unele lucruri numai pentru el, pentru a nu fi distrus de tăvălug.

De la soții Neacșu, proprietarii casei din Otopeni, Titi nu aflase nimic. Bătrânii erau discreția întruchipată. În schimb, vecina, o văduvă nurlie cam de vârsta lui Vasile Afloarei, avea baierile gurii deschise și îi plăcea al naibii de mult să scormonească, să sporovăiască despre viețile altora, să dea sfaturi, să se laude cu tot ce știa. Cum grădinile din spatele construcțiilor nu aveau între ele vreun gard, puteai să bârfești în voia cea bună sub un nuc umbros sau sub un cireș. Iar Titi știa să asculte, să scoată la suprafață povestea din gura clevetitoarei. Avid, aspira toate detaliile privind-o candid, fără să pară interesat.

La începutul anului 1948, Valeria și Nicolae Neacșu, profesori de limba română la școala din Otopeni, ambii de orientare liberală și fruntași ai filialei partidului din localitate, au fost arestați. Valentin Neacșu, unicul lor fiu, avea

numai zece ani. Un copil. Nu înțelesese nimic din arestarea părinților și nici din ce a urmat după noaptea groazei.

Cei doi profesori fuseseră printre oamenii care se împotrăviseră, după alegerile din 1946, desființării partidelor istorice din România și arestării liderilor. Nu o făcuseră pe ascuns sau la nivel de teorie. Își confecționaseră câte o banderolă pe care scria „comunism = abuz“ și începuseră să o poarte pe braț peste tot, inclusiv în școală. Gestul lor de revoltă nu a scăpat ochilor vigilenți din noua Securitate, însă lucrurile au scăpat de sub control odată cu abdicarea regelui Mihai. Valeria și Nicolae Neacșu nu s-au sfiit să-și arate nemulțumirea față de schimbarea țării din monarhie în republică.

Într-o noapte geroasă de februarie, cei doi au fost săltați din așternut, încătușați și duși în arestul Siguranței. Casa din Otopeni, o construcție solidă cu aproape opt sute de metri pătrați de teren în jur și așezată la marginea satului, era proprietatea lui Gheorghe Neacșu, tatăl lui Nicolae. Soția lui, Ana, murise la nașterea unicului copil. Modestă ca suprafață, construită doar pe parter, comuniștii n-au descoperit nicio portiță prin care să confişte și locuința celor doi „dușmani ai poporului“.

Odată cu procesul de cooperativizare, în curte au apărut și alți reprezentanți ai statului, instalați de noul sistem dintre membrii de partid, niște indivizi insipizi și fără educație, care abia puteau să scrie și să citească. S-au învârtit prin grădină, au mâzgălit tot felul de calcule pe